

XXVIII. školsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

14. veljače 2023.

osmi (VIII.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

80	
----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu na papiru**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba čitljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi izmijeniti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati izmjenu odgovora. **Svaki natjecatelj smije u cijelome ispitu imati najviše tri izmjene.**
8. Odgovori ne smiju biti pisani velikim tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Školsko povjerenstvo:

1. _____
(predsjednik Školskoga povjerenstva)
2. _____
(član Školskoga povjerenstva)
3. _____
(član Školskoga povjerenstva)

„Pogledajte svijet. On je daleko nevjerojatniji od snova.”

(američki pisac Ray Bradbury)

1. Dopuni rečenicu podatkom koji nedostaje.

Hrvatski jezik obuhvaća: mjesne govore, skupine govora, poddijalekte, dijalekte i narječja, gradske govore i žargone te _____, koji se upotrebljava u službenoj komunikaciji, a njegovo znanje stječe se tijekom školovanja.

1	
---	--

2. Pridruži slovo ispred naziva hrvatskoga srednjovjekovnog spomenika pismenosti geografskomu području na kojemu je nastao.

- a) Plominski natpis _____ Zadar
- b) Valunska ploča _____ Istra
- c) Red i zakon sestara dominikanki _____ otok Brač
- d) Povaljska listina _____ otok Cres

4	
---	--

3. Zaokruži slovo ispred točne tvrdnje.

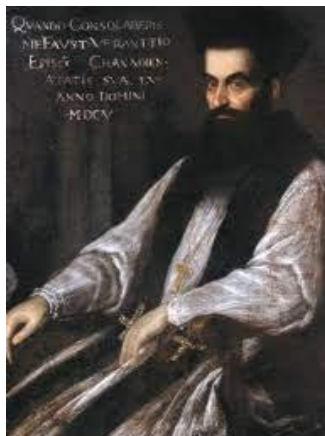
Najstarija hrvatska tiskana knjiga *Misal po zakonu rimskoga dvora* otisnuta je:

- a) 22. veljače 1491. godine
- b) 22. veljače 1483. godine
- c) 22. veljače 1493. godine
- d) 22. veljače 1494. godine.

1	
---	--

6	
---	--

4. Zaokruži slova ispred dviju točnih tvrdnja koje se odnose na *Rječnik pet najuglednijih europskih jezika* Fausta Vrančića.

- a) Djelo je tiskano 1604. godine.
- b) Autor djela rođen je u Šibeniku, umro je u Veneciji, a pokopan je u Prvić Luci na otoku Prviću.
- c) Hrvatski se jezik u djelu naziva ilirskim, što je bilo uobičajeno u ono vrijeme.
- d) Narječna je podloga djela čakavska s ikavskom zamjenom jata, ali se mjestimice pojavljuju i elementi štokavskoga i kajkavskoga narječja.

2	
---	--

5. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj upravni govor nije pravopisno točno označen.

- a) „Može li se uopće znati koliko je srednjovjekovnih spomenika pismenosti pronađeno u Hrvatskoj?” pitala sam.
- b) „Može li se uopće znati”, pitala sam, „koliko je srednjovjekovnih spomenika pismenosti pronađeno u Hrvatskoj?”
- c) Pitala sam: „Može li se uopće znati koliko je srednjovjekovnih spomenika pismenosti pronađeno u Hrvatskoj?”
- d) „Može li se uopće znati” pitala sam „koliko je srednjovjekovnih spomenika pismenosti pronađeno u Hrvatskoj?”

1	
---	--

6. Napiši pravilno pet pravopisno netočnih riječi u tekstu.

Putovanje mjenja čovjeka. Kako se krećeš kroz ovaj svijet, izližeš džonove svojih cipela, ali i ostavljaš tragove iza sebe. Zauzvrat, život i putovanja ostavljaju tragove na tebi. Većinu vremena ti su tragovi na tvojemu tjelu i srcu lijepi, samo katkad i bolni.

_____, _____, _____,

_____, _____

5	
---	--

8	
---	--

7. Upiši potrebne pravopisne znakove u tekst.

Phil Bosmans belgijski pisac u jednome svojem tekstu napisao je
Fascinantne li priče o otkriću i osvajanju svemira Ipak vrijedi li probijati
svemirske prostore ako na ovoj našoj maloj Zemlji podižemo zidove
nepovjerenja i mržnje

5	
---	--

8. Dopuni rečenice odgovarajućim oblikom vlastitih imena u zagradama poštujući pravila o pisanju velikoga i maloga početnog slova.

U grad Viroviticu, sjedište (VIROVITIČKO-PODRAVSKA ŽUPANIJA)

_____, krajem 2022.

godine stiglo je prestižno priznanje, i to ustanovi (GRADSKI MUZEJ VIROVITICA)

_____. Nagradu za

najbolji slavenski muzej dodijelio mu je (FORUM SLAVENSKIH KULTURA)

_____, organizacija

osnovana 2004. godine koja obuhvaća slavenske zemlje od Slovenije, Češke,

Poljske, Slovačke i Ukrajine do Bugarske, (SJEVERNA MAKEDONIJA)

_____, BiH, Srbije i Crne Gore.

4	
---	--

9. Zamijeni označeni naziv pokratom u odgovarajućemu padežnom obliku.

Zlarin je najbliži otok šibenskoga arhipelaga. U njemu je u zgradi
Muzeja **Kulturno-umjetničkoga društva Koralj** izložena zanimljiva zbirka
etnografskih predmeta.

pokrata: _____

1	
---	--

10	
----	--

10. Pridruži slovo ispred svake rečenice razlogu zbog kojega se u njoj mora pisati zarez.

- a) U šumama Turopolja može se pronaći _____ nizanje
čak 16 vrsta tartufa, i to tijekom cijele godine.
- b) Ohrabri se, prijatelju, i okušaj se u lovu na tartufe! _____ izricanje suprotnosti
- c) U lov se možeš otisnuti s iskusnim turopoljskim tartufarima, a možeš se u tu avanturu upustiti i sam. _____ isticanje
- d) Turopoljski specijaliteti poput turopoljskoga namaza, guščje juhe i rolane guske odlično se slažu s naribanim tartufom. _____ riječ u vokativu

(tartufi – rod gljiva; izgledom podsjećaju na krumpir)

4	
---	--

11. Ispiši priloge.

Poslije svitanja monsunski su se oblaci polako razmaknuli i izbliza sam ugledao treću po visini planinu svijeta. Izgledala je zastrašujuće, visoka, strma i opasna.

(prema: Stipe Božić, *Svete planine svijeta*)

_____ , _____ , _____

3	
---	--

12. Zaokruži pogrešno uporabljen prijedlog.

Kroz godine koje su protjecale u sebi sam nosio sliku himalajskih vrhova, nestrpljivo iščekujući novi susret s njima.

1	
---	--

13. Prepiši rečenicu tako da pozitivne pridjeva preoblikuješ u superlative.

Pomalo uznemiruje zla tvrdnja da živimo u zabačenome kutku svemira.

2	
---	--

10	
----	--

14. Preoblikuj rečenicu služeći se zadanim česticama.

Živimo u divnome svijetu punom ljepote, čari i avantura.

čestica	preoblikovana rečenica
li	
ne	

2	
---	--

15. Odredi padeže istaknutim riječima u tekstu tako da padežnu oznaku (N, G, D, A, V, L, I) napišeš iznad istaknutih riječi.

Putujući, nemojte biti usredotočeni samo na **sebe**, pažljivo slušajte druge i gledajte oko **sebe** sa **znatiželjom**. Sve dok osoba osjeća da je **najvažnija** pojava na **svijetu** ona sama, nikada **ga** neće moći istinski osjetiti.

6	
---	--

16. Razvrstaj zamjenice iz rečenice u tablicu.

Ovaj je svijet veliko ogledalo i ono svakomu vraća odraz njegova lica.

osobna	posvojna	pokazna	neodređena

4	
---	--

17. Prepiši riječima brojeve iz rečenice.

Godine 2022. obilježena je 100. obljetnica otkrića grobnice Tutankhamona, faraona koji je kratko vladao u vrijeme 18. egipatske dinastije.

3	
---	--

15	
----	--

18. Prepiši rečenicu tako da glagole zamijeniš perfektom i pluskvamperfektom pazeći na vremenski slijed glagolskih radnji.

Kad napravite pravi korak, cesta će se pojaviti sama od sebe.

2

19. Ispiši tražene glagolske oblike iz teksta u tablicu.

U početku nije bilo ni zemlje, ni mora, ni neba. Samo praznina Giunnungagapa. Vatra i led igrahu u toj praznini zanimljivu igru. U središtu ničega počne zagrijavanje zraka. Ondje gdje vreli zrak Muspella bijaše dodirnuo hladni zrak Niflheima, poče otapanje leda oblikujući tijelo ledenoga diva Ymira.

(prema nordijskome mitu o stvaranju svijeta)

vrsta glagolskoga oblika	glagolski oblik
prezent	
perfekt	
aorist	
imperfekt	
pluskvamperfekt	

5

20. Zadatak ima dva dijela:

- ispiši riječi u kojima su provedene glasovne promjene
- imenuj glasovne promjene.

Kamui stvori ovaj svijet kao veliki ocean koji počiva na golemoj pastrvi. Kad se ona pomiče, izaziva potrese, otoci se razdvajaju.

(prema japanskome mitu o postanku)

riječ

glasovna promjena

4

11

21. Zaokruži slovo ispred jednostavne rečenice.

- a) Pogledajte svijet, daleko je nevjerojatniji od snova.
- b) Neki shvaćaju svijet kao polje za kulturno natjecanje naroda.
- c) Divota svijeta uvijek odgovara divoti duha koji ga promatra.
- d) Svijet je zbrkan i šaren, ali je uvijek lijep.

1	
---	--

22. Preoblikuj zadanu složenu rečenicu u jednostavnu.

Prava zagonetka svijeta jest ono što je vidljivo.

1	
---	--

23. Sklopi od dviju ishodišnih rečenica tražene vrste nezavisnosloženih rečenica.

Zanimljivo putovanje ostavlja vas bez riječi.

Zanimljivo putovanje pretvara vas u najboljega pripovjedača.

a) sastavna rečenica

b) rastavna rečenica

2	
---	--

4	
---	--

24. Odredi službu istaknutoj imenici u objema surečenicama.

1. 2.
„**Krajevi** su ljudi, a ljudi su **krajevi**.“

(Antun Gustav Matoš)

1. krajevi _____
2. krajevi _____

2	
---	--

25. Odredi službu istaknutim dijelovima u rečenici. Ne služi se kraticama i pokratama pri određivanju službe, nego rabi pune nazive!

Znanstvenik David Wagner **u djetinjstvu** je trčkarao po obiteljskoj farmi i lovio treptave **krijesnice** zadivljujuće ljepote.

znanstvenik _____
u djetinjstvu _____
krijesnice _____

3	
---	--

26. Razvrstaj priložne oznake iz rečenice u tablicu.

Krijesnice posvuda, poput drugih kukaca, nestaju zbog globalnoga pomora insekata.

priložna oznaka mjesta	priložna oznaka uzroka	priložna oznaka načina

3	
---	--

8	
---	--

27. Ispiši imeničke atribute.

Na Antarktiku, ispod debeloga pokrivača od leda, pronađeni su dosad nepoznati oblici života.

_____ , _____

2	
---	--

28. Zaokruži slovo ispred riječi koja ima isto značenje kao i istaknuta riječ u rečenici.

Tijekom rasprave iznesena je **hipoteza** prema kojoj je visok stupanj inteligencije kod vrana rezultat načina na koji surađuju s drugim vranama.

- a) zaključak
- b) uvid
- c) spoznaja
- d) pretpostavka

1	
---	--

3	
---	--

Riješi zadatke 29. – 31. služeći se podacima iz tekstova.

Izumire još jedna vrsta o kojoj ovisi i čovječanstvo

Dok različite ljudske aktivnosti ubrzano mijenjaju naš planet, kukci se bore za preživljavanje, sa svime što o njima ovisi.

Globalna populacija insekata opada stopom do 2 posto godišnje.

kukci pripadaju člankonošcima, jednomu od 40 ogranka životinjskoga carstva. Kad je posrijedi raznolikost, kukci su bez konkurencije jer čine dvije trećine od oko 1,5 milijuna poznatih životinjskih vrsta na svijetu.

Njihova je važnost za okoliš golema. Kukci su ključni u hranidbenome lancu jer se njima hrane ptice, gmazovi i sisavci. Oni su poveznica koja spaja sve slatkovodne i kopnene ekosustave na našem planetu. O njima ovise i poljoprivrednici jer im oprašuju usjeve i kovitljaju tlo da bi ga održali zdravim i plodnim.

Kukci globalno oprašuju više od 75 posto usjeva. Ekolog Dave Goulson sa Sveučilišta u Sussexu ističe: „Manje kukaca znači manje hrane jer pada prinos svih usjeva.” Dodaje da oko 80 posto oprašivanja divljih biljaka u prirodi ovisi o kukcima. Ako se broj insekata nastavi smanjivati, posljedice za ekosustave općenito i za ljude mogle bi biti katastrofalne.

Znanstvenici upozoravaju da nestankom kukaca nestaju grane i grančice „stabla života”. Postupno ga uništavamo, a za sobom ostavljamo ogoljelo i ružno stablo.

prema: <https://net.hr/magazin/kukci-polako-izmiru-a-ako-se-tako-nastavi-mi-smo-sljedeci-a8294d0a-756d-11ed-92bd-dee1e5fd0a89?fullArticle=1>

Na biološkome „stablu života”, koje razvrstava organizme da bi opisalo njihov međusobni evolucijski i genetski odnos,

Bogomoljke su najveći kukci u Hrvatskoj, mogu narasti i do deset centimetara u duljinu. Službeni im je latinski naziv *Mantis religiosa*. Ime su dobile po karakterističnome položaju prednjih nogu, koje, kada se izdignu u polustojeći položaj, izgledaju kao sklopljene ruke vjernika u crkvi. To rade uglavnom kako bi se čistile jer su vrlo uredne. Jedini su poznati insekti koji svoju glavu mogu zakretati za čak 180 stupnjeva, što je vrlo korisno kako bi na vrijeme uočile opasnost. Jako dobro vide jer imaju čak pet očiju. Mogućnost trodimenzionalnoga pogleda uvelike im olakšava i lov i kretanje. Nakon parenja ženke jedu mužjake. Oplođena bogomoljka sažvače svojega partnera kako bi dobila dovoljno proteina za donošenje potomstva na svijet.

prema:

<https://www.jutarnji.hr/vaumijau/aktualno/one-su-najveci-kukci-u-nasoj-zemlji-farmeri-ih-jako-vole-a-zenke-nakon-parenja-jedu-muzjake-15280342>

29. Zaokruži slovo ispred točnoga odgovora.

Koliko je otprilike vrsta kukaca poznato na svijetu?

- a) oko pola milijuna vrsta kukaca
- b) oko 1 milijuna vrsta kukaca
- c) oko 1,5 milijuna vrsta kukaca
- d) oko 2 milijuna vrsta kukaca

1	
---	--

30. Izdvoji dva razloga zbog kojih znanstvenici smatraju da je problem izumiranja kukaca izuzetno važan za okoliš i za samo čovječanstvo.

1. razlog: _____

2. razlog: _____

2	
---	--

31. Dopuni tablicu traženim podacima.

obilježje bogomoljke	svrha u koju se koristi tim obilježjem
mogu zakretati glavu za 180 stupnjeva	
	olakšava im lov i kretanje

2	
---	--

5	
---	--